

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta (HE 38/2017 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 11/2017 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

valtion virkamatkoilla sattuneiden vahinkojen korvaamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Sovellettamisala

Valtion virkamiehelle sekä hänen mukana seuraavalle perheenjäsenelleen ulkomaan virkamatkan aikana aiheutunut vahinko korvataan tämän lain mukaisesti. Mitä tässä laissa säädetään virkamiehestä, koskee myös tasavallan presidenttiä ja valtioneuvoston jäsentä sekä valtioon työsuhteessa olevaa.

Tämän lain 8 §:ää ja 10 §:n 1 momenttia sovelletaan myös valtion viranomaisen Suomessa tai ulkomailla suoritettavan tehtävän hoitamiseksi kutsumalle henkilölle matkalla sattuneen vahingon korvaamiseen, jollei hänellä ole oikeutta korvaukseen samasta vahingosta muun lain, vakuutuksen tai sopimuksen perusteella.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

2 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tätä lakia ei 11 §:ää lukuun ottamatta sovelleta henkilövahinkoon, josta virkamiehellä, mukana seuraavalla perheenjäsenellä tai kutsutulla henkilöllä on oikeus korvaukseen työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) nojalla.

Tätä lakia ei myöskään sovelleta henkilövahinkoon, josta virkamiehellä on oikeus korvaukseen tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) nojalla.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ulkomaan virkamatkalla* matkaa, jonka virkamies tekee virkatehtäviensä tai toimensa hoitamista varten ulkomaille;

2) *korkean turvallisuusriskin alueella* aluetta, jonne matkustamista ulkoasiainministeriö suosittelee välttämään tai josta se suosittelee poistumaan, sekä Etelämannerta ja pohjoista napajäättikköä;

3) *puolisolla* virkamiehen aviopuolisoa tai virkamiehen kanssa elävää avopuolisoa, jos avopuolisot ovat todistettavasti asuneet yhdessä vähintään kaksi vuotta tai heillä on tai on ollut yhteinen lapsi;

4) *lapsella*:

a) virkamiehen alle 20-vuotiaasta lasta, jonka huoltaja virkamies on tai oli ennen kuin lapsi täytti 18 vuotta ja joka ei ansaitse elatustaan omalla työllään;

b) puolison alle 20-vuotiaasta lasta, jonka huoltaja puoliso on tai oli ennen kuin lapsi täytti 18 vuotta ja joka ei ansaitse elatustaan omalla työllään;

c) virkamiehen tai puolison 20 vuotta täyttänyttä lasta, jonka edunvalvoja virkamies tai puoliso on ja joka sairauden, vian tai vamman vuoksi ei kykene elättämään itseään omalla työllään;

5) *perheenjäsenellä* puolisoa ja lasta;

6) *mukana seuraavalla perheenjäsenellä* puolisoa ja lasta, joka asuu kohdepaikalla samassa taloudessa virkamiehen kanssa vähintään kuusi kuukautta;

7) *matkatavaralla* matkalla mukana olevia ja matkalla hankittuja tavanomaisia käyttöesineitä ja koti-irtaimistoa; ei kuitenkaan henkilökohtaisia apuvälineitä eikä eläimiä.

4 §

Korvattavat vahingot

Tämän lain mukaisena vahinkona korvataan matkasairauden ja matkatapaturman aiheuttama henkilövahinko, matkatavaroille aiheutunut vahinko sekä virkamiehen tai mukana seuraavan perheenjäsenen matkalla yksityishenkilönä toiselle aiheuttama henkilö- ja esinevahinko sekä oikeudenkäynnistä aiheutuneet kustannukset siten kuin jäljempänä tarkemmin säädetään.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

Yli kolmen kuukauden pituisella virkamatkalla olevalle sekä hänen mukanaan seuraavalle perheenjäsenelle korvataan myös ulkomailla järjestettävä terveydenhuolto.

Tämän lain nojalla maksettavasta korvauksesta vähennetään korvaus, joka virkamiehellä tai mukana seuraavalla perheenjäsenellä on oikeus saada ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain (596/2006) 9 b §:n nojalla.

5 §

Riskialttiissa toiminnossa aiheutunut vahinko

Riskialttiissa urheilulajissa tai toiminnossa aiheutuneesta vahingosta korvataan vain 8 §:ssä korvattaviksi säädettyt kulut ja 10 §:n 1 momentissa korvattaviksi säädettyt kulut ja hautausavustus, jollei riskialttiin lajin tai toiminnon harjoittaminen ole virkamiehen työtehtävien edellyttämää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja riskialttiita urheilulajeja ja toimintoja ovat voimailulajit, kamppailulajit, moottoriurheilulajit, ilmailulajit, kiipeilylajit, laite- ja vapaasukellus, nopeus- ja syöksylasku, freestylehiihto ja laskettelu merkittyjen rinteiden ulkopuolella.

6 §

Matkasairaus

Matkasairautena pidetään sairautta, joka lääketieteellisen tietämyksen mukaan on saanut alkunsa matkan aikana. Hammassairautta ei kuitenkaan pidetä matkasairautena.

Matkasairauksiksi katsotaan myös henkilöllä ennen matkaa olleen sairauden, vamman tai vian odottamaton paheneminen matkan aikana.

7 §

Matkatapaturma

Matkatapaturma on matkalla sattunut ulkoisesta tekijästä johtuva äkillinen ja odottamaton tapahtuma, joka aiheuttaa virkamiehelle tai mukana seuraavalle perheenjäsenelle vamman tai sairauden.

Matkatapaturman aiheuttamana vahinkona korvataan myös vahinko, joka johtuu:

- 1) hankauksen aiheuttamasta ihon hiertymästä;
- 2) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut myrkytys tai syövyttävän aineen kosketus;
- 3) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut kaasun, höyryn tai huurun hengittäminen;
- 4) paleltumasta, hypotermiasta, palovammasta tai lämpösairaudesta, jonka on aiheuttanut tavallomaisesta poikkeava lämpöolosuhde;
- 5) säteilyn aiheuttamasta vammasta tai sairaudesta;
- 6) vammasta tai sairaudesta, jonka on aiheuttanut huomattava fyysikaalisen paineen vaihtelu;
- 7) äkillisestä liikkeestä tai voimanponnistuksesta aiheutuneesta lihaksen tai janteen kipeytymisestä.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

Matkatapaturman seurauksena korvataan myös muun kuin tämän lain nojalla korvattavan vian, vamman tai sairauden pahenemisesta aiheutunut vahinko siltä osin kuin paheneminen vastaa tapaturman syyosuutta.

8 §

Korvattavat kulut

Matkasairauden ja matkatapaturman johdosta korvataan kohtuulliset ja tarpeelliset sairaanhoitokustannukset sekä muut tarpeelliset kulut.

Matkasairaudesta ja matkatapaturmasta aiheutuvia kustannuksia korvataan enintään kolmen vuoden ajan sairauden toteamisesta tai tapaturman sattumisesta.

Korvausta vian, vamman tai sairauden pahenemisen aiheuttamasta vahingosta maksetaan kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajan sairauden toteamisesta tai tapaturman sattumisesta. Korvauksen maksamista voidaan kuitenkin jatkaa mainitun enimmäisajan jälkeenkin siltä osin kuin toipuminen on ilmeisesti viivästynyt pääasiallisesti sellaisten syiden vuoksi, jotka liittyvät valittuun hoitovaihtoehtoon tai hoidon odottamiseen.

9 §

Pysyvän haitan korvaus

Matkasairauden tai matkatapaturman aiheuttaman pysyvän toiminnallisen haitan suuruus arvioidaan jakamalla vammat ja sairaudet niiden lääketieteellisen laadun ja vaikeusasteen perusteella 20 haittaluokkaan. Haittaluokan 20 mukaisesta pysyvästä haitasta maksetaan kertakorvauksena 60 000 euroa ja osittaisesta pysyvästä haitasta kertakorvauksena niin monta kahdeskymmenesosaa tästä korvausmäärästä kuin haittaluokka osoittaa. Jos haittaluokka nousee vamman tai sairauden pahenemisen vuoksi vähintään yhdellä, muutetaan korvauksen määrää haittaluokan muutosta vastaavasti.

Pysyvän haitan korvaus voidaan maksaa, kun vamman tai sairauden tila ei lääketieteellisen todennäköisyyden mukaan enää parane.

10 §

Korvaukset kuolemantapauksen johdosta

Matkasairauden tai matkatapaturman aiheuttaman kuoleman johdosta maksetaan vainajan kuolinpesälle hautausavustus, jonka määrä määräytyy työtapaturma- ja ammattitautilain 109 §:ssä säädetyn mukaisesti. Lisäksi korvataan kohtuulliset kustannukset vainajan kuljettamisesta kotimaahan.

Kuolemantapauksen johdosta maksetaan kuolemantapauskorvaus, jonka määrä on 60 000 euroa. Kuolemantapauskorvausta ei makseta mukana seuraavan lapsen kuoleman johdosta. Kuolemantapauskorvauksesta vähennetään kuolemaan johtaneen vamman tai sairauden johdosta maksettu pysyvän haitan korvaus. Kuolemantapauskorvausta ei makseta, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen, kun vahinkotapahtumasta on kulunut kolme vuotta.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

Kuolemantapauskorvaus maksetaan vainajan kuolinpesälle, jollei Valtiokonttorille ole toimitettu kirjallista ilmoitusta muusta edunsaajasta. Edunsaajamääräyksen osalta noudatetaan, mitä vakuutuslainsäädännön (543/1994) 47—50 §:ssä säädetään.

11 §

Pysyvän haitan korvaus sekä kuolemantapauskorvaus korkean turvallisuusriskin alueella aiheutuneesta vahingosta

Pysyvistä haitista ja kuolemantapauksesta maksettava korvaus määrätään tapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain 9 ja 10 §:n perusteella silloin, kun vahinko on tapahtunut korkean turvallisuusriskin alueella. Korvauksesta vähennetään tämän lain 9 ja 10 §:n nojalla maksettava korvaus.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua kuolemantapauskorvausta ei makseta, jos vahingoittunut kuolee sen jälkeen kun vahinkotapahtumasta on kulunut kolme vuotta. Sitä ei makseta myöskään mukana seuraavan lapsen kuoleman johdosta.

Tässä pykälässä tarkoitetun korvauksen maksamisessa noudatetaan, mitä 10 §:n 3 momentissa on säädetty.

12 §

Terveysterveystarve

Virkamiehellä sekä mukana seuraavalla perheenjäsenellä on oikeus saada korvaus hänelle kohdemaassa aiheutuvista kohtuullisista terveydenhuollon kustannuksista silloin, kun ulkomaanmatkan on tarkoitus kestää yli kolme kuukautta.

Terveysterveystarvella korvataan kohtuulliset kustannukset seuraavista toimenpiteistä:

- 1) lääkärin antama tai määräämä sairauteen tai sairauden epäilyyn liittyvä hoito;
- 2) raskaudesta ja synnytyksestä aiheutunut hoito tai synnyttävän matkakustannukset kotimaahan synnyttämään sekä synnyttäneen ja vastasyntyneen matkakustannukset takaisin kohdemaan;
- 3) lääkärin määräämä hammassairauden hoito, joka on muun sairauden hoitamiseksi välttämätön;
- 4) lapsen terveystarkastukset sekä hammashuolto siinä laajuudessa kuin vastaava palvelu Suomessa on alaikäiselle maksutonta;
- 5) rokotus ja muu vastaava toimi sairauden ennalta ehkäisemiseksi.

Lisäksi korvataan virkamiehen työkyvyn ylläpitämiseksi tai palauttamiseksi tarpeellisesta palvelusta aiheutuvat kustannukset siinä laajuudessa kuin vastaava toiminta Suomessa kuuluu valtion työterveyshuoltoon.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

13 §

Matkatavaravahinko

Matkatavaralle matkan aikana äkillisesti ja odottamattomasti aiheutuneesta vahingosta maksetaan korvausta enintään 3 000 euroa vahinkoa kohden. Eläimelle aiheutunut vahinko korvataan vain, jos kysymyksessä ovat virkamiehen työtehtävän hoitamiseksi välttämättömän eläimen eläinlääkärikustannukset tai uuden eläimen hankintakustannukset, kuitenkin enintään 2 000 euroa.

Matkatavaran myöhästymisestä aiheutuneena vahinkona voidaan harkinnan mukaan korvata välttämättömyshyödykkeiden hankintakustannuksina enintään 800 euroa.

14 §

Matkavastuuvahingot

Virkamiehen tai mukana seuraavan perheenjäsenen yksityishenkilönä toiselle aiheuttama henkilö- ja esinevahinko korvataan, jos virkamies tai mukana seuraava perheenjäsen on kohdemaan voimassa olevan oikeuden mukaan vahingosta vahingonkorvausvastuussa.

Korvausta ei kuitenkaan suoriteta vahingosta, joka aiheutuu moottoriajoneuvon tai moottorikäyttöisen laitteen liikenteeseen käyttämisestä, aluksen tai moottorikäyttöisen veneen tai vesiskootterin käyttämisestä, eikä 5 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa ulkopuoliselle aiheutetusta vahingosta. Korvausta ei myöskään suoriteta vahingosta, joka aiheutuu vahingonaiheuttajan kanssa samassa taloudessa asuvan omaisuudelle tai omaisuudelle, jonka vahingonaiheuttaja omistaa yhdessä vahingonkärsijän kanssa.

Vahingonkorvausta matkavastuuvahingosta voidaan maksaa yhteensä enintään 85 000 euroa vahinkotapahtumaa kohden. Korvausta voidaan alentaa tai se voidaan kokonaan evätä, jos vahinko on aiheutettu rikoksella tai tahallaan taikka törkeällä tuottamuksella.

15 §

Oikeudenkäyntikulut

Rikosasian käsittelystä ja 14 §:ssä säädetyn korvausvastuun selvittämisestä virkamiehelle tai mukana seuraavalle perheenjäsenelle aiheutuneet kohtuulliset ja tarpeelliset selvittely- ja oikeudenkäyntikulut korvataan. Virkamiehen oikeudenkäyntikulut korvataan myös, jos korvausvastuun tai muun vastuun selvittäminen liittyy hänen virkatehtäviensä hoitamiseen.

16 §

Korvauksen alentaminen ja epääminen

Tämän lain nojalla myönnettävää korvausta voidaan kohtuuden mukaan alentaa tai se voidaan kokonaan evätä, jos vahingon syntymiseen tai sen määrään on oleellisesti vaikuttanut vahinkoa kärsineen alkoholin tai muun huumausaineen käyttö tai muu törkeä tuottamus.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

17 §

Toimivaltainen viranomainen

Tässä laissa säädettyjen korvausten myöntämisestä päättää Valtiokonttori.

Valtiokonttori voi tehdä sopimuksia matkustajia ulkomailla avustavien tuki- ja neuvontapalvelujen järjestämiseksi sellaisten yksityisten toimijoiden kanssa, joilla on riittävä asiantuntemus ja muut edellytykset tehtävän hoitamiseksi.

18 §

Valtiokonttorille tehtävät ilmoitukset

Viranomaisen on ennen matkan alkua ilmoitettava Valtiokonttorille yli kolmen kuukauden virkamatkalle lähtevä virkamies ja tämän mukana seuraavat perheenjäsenet. Ilmoitus on tehtävä myös 1 §:n 2 momentissa tarkoitettusta kutsutusta henkilöstä.

19 §

Korvausasian vireilletulo

Korvausasia tulee vireille, kun Valtiokonttori saa tiedon aiheutuneesta vahingosta. Korvausta on vaadittava Valtiokonttorilta kuuden kuukauden kuluessa vahingon sattumisesta, sen seurauksien tai sairauden ilmenemisestä tai hoitotoimenpiteen tekemisestä.

Erityisestä syystä Valtiokonttori voi ottaa tutkittavakseen myös 1 momentissa tarkoitettua myöhemmin esitetyn korvausvaatimuksen.

20 §

Valtiokonttorin oikeus saada tietoja

Valtiokonttorilla on oikeus saada korvauksen hakijalta tarpeelliset tiedot korvausasian ratkaisemiseksi.

Valtiokonttorilla on salassapitosäännösten ja -määräysten estämättä oikeus pyynnöstä saada terveydenhuollon viranomaisilta ja laitoksilta korvausasian selvittämiseksi välttämättömät tiedot. Tiedot voidaan hakea myös teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

21 §

Valtiokonttorin oikeus osoittaa hoitopaikka

Valtiokonttorilla on oikeus ohjata kiireettömän hoidon tarpeessa oleva valitsemaansa hoitopaikkaan. Hoitopaikan on oltava sellainen, jossa vahingoittunut saa korvattavan vahingon edellyttämän hoidon. Hoitopaikan valinnassa otetaan huomioon sairauden tai vamman laatu sekä hoidosta aiheutuneet kokonaiskustannukset.

Eduskunnan vastaus EV 78/2017 vp

22 §

Muutoksenhaku

Valtiokonttorin päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vakuutusoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos valitus on saapunut määräajan jälkeen, vakuutusoikeus voi ottaa valituksen tutkittavakseen, jos myöhästymiseen on ollut painavia syitä. Vakuutusoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

23 §

Takaisinperintä

Virkamiehelle maksettu korvaus voidaan periä takaisin kokonaan tai osittain, jos korvauksen saamisen edellytys ei täyty. Takaisinperintään sovelletaan, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 60 ja 61 §:ssä säädetään.

24 §

Rahamäärien tarkistaminen

Edellä 9 §:n 1 momentissa, 10 §:n 2 momentissa, 13 §:ssä ja 14 §:n 3 momentissa mainitut rahamäärät tarkistetaan kolmen vuoden välein rahan arvon muutosta vastaavasti. Tarkistetut rahamäärät säädetään valtioneuvoston asetuksella.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26.6.2017

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri